

Ivanjski krijes

Paljenje vatre uoči blagdan sv. Ivana Krstitelja vuče korijene iz poganskih običaja slavljenja ljetnog solsticija. U Karlovcu je taj običaj prisutan odavno i krijesovi su se palili na više mjesta diljem grada i okolice. Među prvim gradskim krijesovima bio je onaj na Gazi, u predjelu Struge. Na njemu se oduvijek okupljalo veselo mnoštvo koje se zabavljalo preskačući preko vatre, pjevajući pjesme i plešući. Pripreme za Ivanje počinjale su već u proljeće kada se počelo sakupljati staro i suho granje.

Krijes je morao biti složen tako da brzo plane i dugo gori. U sredini je imao stup od sirove vrbe, a oko su se slagale grane. Često su ga kitili borovicom koja je dobro gorjela i lijepo mirisala.

Kasnije se i na banijanskoj obali Kupe počeo paliti krijes te se to pretvorilo u pravo rivalstvo između Banijanaca i Gažana.

Izvor: Mihalić, Jana. Ivanje u Karlovcu.

Domaće i različite viesti.

(U oči Ivanja.) Liep običaj sveslavenski, naime paljenje kriesova u oči Ivanja, zadržao se sve do danas. Na takav dan bila je velika slava svake godine kod svih starih Slavenah. Pri porodu sunca imala se je tamna noć staromu Hrvatu po badnjaku prikazati kô sjajni dan, tako i o Ivanju sa "kriesovi" imadu sve gore i brda prikazati sunce u neizmjernom sjaju, pred kojim izčezava tamna noć. Stari Hrvati kitili su na taj dan svoje kuće cviećem i zelenilom. Na taj dan su se sigurno najznatnije žrtve doprinsašale. A po samom običaju preskakivanja kriesova, naslućuje se i na ljudske žrtve, no to je sigurno bilo u prvo predhistoričko doba. – Naši pradjedovi mislili su, da je na taj dan sunce 3 put stalo, a tim su hoteli reći, da je ono došlo na vršak svoga puta. – Kô što su naši pradjedovi kao pogani slavili Ivanja dan, tako se evo i dan danas zadržao kod nas, kao kršćanah, taj običaj. Imali smo prilike u ponedjeljak 23. o. m. viditi dosta kriesova izvan grada, kô što i u okolici po briegovih. Na jedno pet mjestah izvan grada gorili su kriesovi, svuda puno dietce i odraslijih oko, gledajuć, kako dietca skaču preko vatre i pjevaju. Na Gazi blizu Kupe sakupilo se bilo silno mnoštvo ljudstva oko kriesa. Skakalo se preko kriesa, ponajviše šegrti, koji su obično vješti pri takvih sgodah, pjevalo se liepo, a tamburaši domaći svirali nekoje piesme. Izpuštalo se više raketa i drugih sličnih vatrometa. – Svakako su to sada liepi običaji i nedužni, akoprem potiću iz poganske dobe starih Hrvata.

Izvor: Svjetlo, 1884., br. 52

(Ivanje.) Jučer kao u preddan Ivanja išle su gradom po starom hrv. običaju koledarice od kuće do kuće pjevajući, a na večer palili su se na raznih mjestih kriesovi od kojih je onaj na Gazi bio najveći. Mnogo obćinstva prisustvovalo je tomu starom poganskom obredu naših praotaca.

Izvor: Sloga, 1888., br. 26

(Ivanjski kries) bio je i ove godine kao uvijek na Gazi. Mnogo stotina došli gledati taj stari običaj, koj se uzdržao sve iz poganštine, a vesela mladež preskakivala vatru. Naš domaći pirotehnik g. Hasek palio je rakete i grčku vatru, osobito liep prizor bijaše bengalička vatra na Kupi, dočim su nekjeki pjevači zasladjivali tu nedužnu zabavu milozvučnimi hrvatskimi pjesmami.

Izvor: Svjetlo, 1892., br. 26

Ivanjski krijes.

Nekoliko sugrađanina, koji ne žale truda, kad treba očuvati lijepe građanske tradicije, priredili su nam u utorak navečer na Gazi "Ivanjski krijes", oko kojega se je bilo sakupilo oko 2000 građana i građanki svih staleža i godina. Pristup je bio ukrašen lampionima ispod kojih su građani rado davali doprinose za dogodišnji krijes. Prostor na kojem je građanska glazba koncentrirala, bio je također lijepo iskićen lampionima i zelenilom. Lomača je bila ogromna i dugo u noć ožaravala je lica dobro raspoloženih građana, dok im je na drugoj strani privlačio pažnju vrlo uspjeti vatromet, te lampioni i "bengalske vatre". Ni Banija nije izostala, ali Gaza je naravno i ove godine sa svojim tradicionalnim krijesom sjajno pobijedila.

Kasno su se građani odvajali od krijesa, pa i onda teškom mukom, a da bi im rastanak bio što lakši, mnogi su se svratili u gostoljubive gostione na koju dobru kapljicu.

Zato je još iza ponoći bilo veselo u mnogoj gradskoj ulici.

Izvor: Hrvatska sloboda, 1925., br. 4